

Journal of Social Intervention: Theory and Practice –
2016 – Volume 25, Issue 4, pp. 76–84
<http://doi.org/10.18352/jsi.505>

ISSN: 1876-8830

URL: <http://www.journalsi.org>

Publisher: Utrecht University of Applied Sciences,
Faculty of Society and Law, in cooperation with
Utrecht University Library Open Access Journals

Copyright: this work has been published under a
Creative Commons Attribution-Noncommercial-No
Derivative Works 3.0 Netherlands License

Dr. Judith Metz is lector Youth Spot – Jongerenwerk¹ aan de
Hogeschool van Amsterdam. Meer dan 15 jaar verricht zij
onderzoek op het snijvlak van wetenschap en praktijk van

welzijn en participatie in de Nederlandse samenleving. In
dit brede werkveld houdt zij zich bezig met jongerenwerk,
sociaal werk, professionalisering en civil society.

Jolanda Sonneveld, MSc is als senior onderzoeker
verbonden aan het lectoraat Youth Spot aan de
Hogeschool van Amsterdam.

Saïd Awad, MSc is junior onderzoeker bij het lectoraat
Youth Spot en docent bij de opleiding Sociaal Juridische
Dienstverlening (SJD) van de Hogeschool van Amsterdam.

Correspondence to: Judith Metz

E-mail: j.w.metz@hva.nl

Category: Innovations in Social Practice and Education

JUDITH METZ,
JOLANDA
SONNEVELD,
SAÏD AWAD

YOUTH ORGANIZING ALS NIEUWE WERKWIJZE VAN HET JONGERENWERK

De werkwijze Youth Organizing wordt sinds de jaren tien bottom-up ontwikkeld door jongerenwerkers in reactie op de ontwikkeling naar de participatiesamenleving en de economische crisis. In de hoop om het zelforganiserend vermogen van jongeren te versterken en effectiever (lees goedkoper) te kunnen werken, zijn jongerenwerkers gaan verkennen hoe zij jongeren kunnen motiveren en ondersteunen om zelfstandig activiteiten op te zetten en uit te voeren. In dit artikel doen we verslag van het voorlopige resultaat van de zoektocht van jongerenwerkers en hun organisaties in Amsterdam, Haarlem en Zaanstad. Het beschrijft de werkwijze aan de hand van de bereikte deelnemers, de pedagogische opdracht, het methodisch handelen en resultaten voor jongeren.

WAT IS YOUTH ORGANIZING?

De methodiek Youth Organizing is een werkwijze van het jongerenwerk die jongeren uitnodigt, activeert, motiveert en ondersteunt om zelfstandig activiteiten op te zetten en te

onderhouden. Hierbij gaat het erom dat jongeren het initiatief nemen, regie hebben over en verantwoordelijkheid dragen voor de activiteit en ten slotte zorgen voor de praktische realisatie ervan, met als doel het versterken van het zelforganiserend vermogen van jongeren. Het begrip Youth Organizing komt overwaaien uit de Verenigde Staten (Alinsky, 1989; Delgado & Staples, 2008). Hoewel de term Youth Organizing voor velen onbekend is, zijn vergelijkbare initiatieven intussen overal in de jongerenwerkpraktijk te vinden. Diverse organisaties maken gebruik van eenzelfde werkwijze om het zelforganiserend vermogen van jongeren te vergroten. Ook toont Youth Organizing overlap met het jongerenwerk in de jaren zestig en zeventig en met de jongerenparticipatie van de jaren negentig. Activiteiten die jongeren organiseren lopen uiteen van het maken van radioprogramma's en het organiseren van een buurtfeest tot bingoavonden voor ouderen.

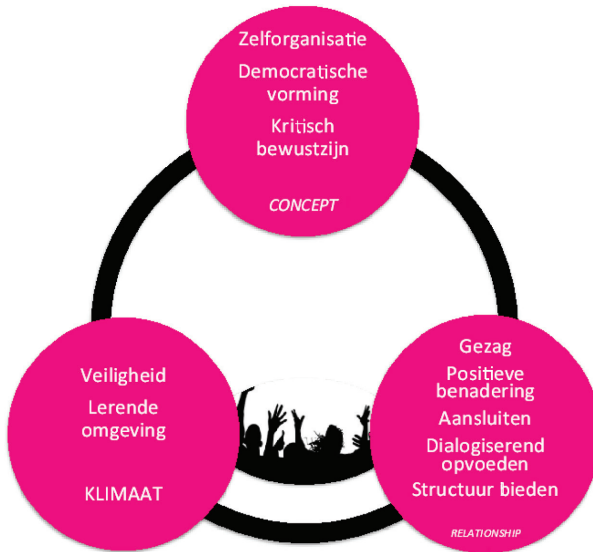
DEELNEMERS

Ambitie van Youth Organizing is om vooral het zelforganiserend vermogen van jongeren in kwetsbare posities te versterken. In de huidige maatschappelijke verhoudingen hebben zij nauwelijks de gelegenheid om verantwoordelijkheid te leren dragen voor zichzelf en hun omgeving. Ook positieve rolmodellen ontbreken vaak (Abdallah, Kooijmans & Sonneveld, 2016; Metz, 2013). Aan Youth Organizing projecten nemen relatief kleine groepen van gemiddeld zes tot acht jongeren deel. Jongeren die actief deelnemen zijn meisjes en jongens met diverse culturele achtergronden in de leeftijd tussen negen en 23 jaar. Opvallend aan de deelnemersgroepen (totaal 38 jongeren) waar wij onderzoek naar hebben gedaan is dat daarvan driekwart meisje is en dat de leeftijdscategorie 16-18 jaar nauwelijks participeert. De meeste jongeren zijn tussen de tien en vijftien jaar en tussen de achttien en twintig jaar. De jongeren wonen in buurten met een lage sociaaleconomische status (ses). De meeste deelnemers volgen het basisonderwijs of een mbo-opleiding op niveau drie of vier. Geen van de jongeren die participeert, volgt een opleiding op mbo-niveau een of twee. Over de participatie van jongeren met beperkingen in deze projecten zijn helaas geen gegevens bekend.

PEDAGOGISCHE OPDRACHT

Youth Organizing vraagt om een andere benadering dan het jongerenwerk doorgaans gewend is. Hoewel inspelen op de behoeftes van jongeren en op basis daarvan een programma bieden een onderdeel van het jongerenwerk is, lag de verantwoordelijkheid en de leiding wel bij het jongerenwerk. Bij Youth Organizing ligt de verantwoordelijkheid en de leiding bij de jongeren (Delgado & Staples, 2008). Deze andere benadering van jongeren wordt zichtbaar in de pedagogische opdracht van Youth Organizing. De pedagogische opdracht bestaat uit een visie

op de rol van Youth Organizing in het opvoeden van jongeren (het pedagogische concept), die praktisch tot uiting komt in het pedagogische klimaat en de pedagogische relatie. Onderstaande figuur (1) vat dit samen.

Figuur 1: Pedagogische opdracht Youth Organizing

Pedagogisch concept

Het pedagogisch concept van Youth Organizing bestaat uit drie uitgangspunten: zelforganisatie; democratische vorming; en ten slotte kritisch bewustzijn. Met zelforganisatie bedoelen wij dat jongeren het initiatief nemen tot een activiteit, regie hebben over de activiteit en zorgen voor de praktische realisatie ervan. Onder democratische vorming verstaan wij het overdragen van de normen, waarden, houdingen en vaardigheden die nodig zijn om zelf, op een gelijkwaardige en inclusieve manier, met anderen te kunnen samenwerken en samenleven. Jongeren leren om samen te werken met mensen met verschillende achtergronden en leren om zowel zeggenschap te hebben in het project als een actieve bijdrage te leveren aan de uitvoering van het project. Kritisch bewustzijn refereert, als derde uitgangspunt van het pedagogisch concept, naar jongeren de gelegenheid bieden om zich datgene eigen te maken wat nodig is om invulling te kunnen

geven aan zelforganisatie. Hierbij gaat het om het bewust zijn van de context waarin zij leven en iets willen organiseren, doorzien wat nodig is om te kunnen organiseren en de vaardigheden ontwikkelen die nodig zijn voor zelforganisatie.

Pedagogisch klimaat

Voor een optimaal pedagogisch klimaat zijn veiligheid en een lerende omgeving belangrijk. Veiligheid houdt in dat jongeren zich fijn voelen in het jongerenwerk en zichzelf durven te zijn. Als jongeren zich niet fijn voelen, dan komen zij niet en gebeurt er niets. Deelname aan het jongerenwerk is namelijk vrijwillig. Als jongeren zich veilig voelen durven zij zichzelf te zijn, aan te geven wat zij belangrijk vinden, taken uit te voeren en datgene te leren wat zij niet of onvoldoende kunnen. De leeromgeving helpt jongerenwerkers om jongeren uit te nodigen tot ontdekken, uitproberen en leren. Belangrijk is dat jongeren tijdens hun leerproces worden uitgedaagd en fouten mogen maken.

Pedagogische relatie

De pedagogische relatie verwijst tot slot naar de rol van jongerenwerkers in het opvoeden van jongeren. Bij Youth Organizing ligt de verantwoordelijkheid, de leiding en de uitvoering voor de activiteiten bij de jongeren. Jongerenwerkers ondersteunen, werken mee, adviseren (Delgado & Staples, 2008) en zijn verantwoordelijk voor de aanwezigheid van het beoogde pedagogische klimaat. Ofwel: jongerenwerkers zorgen voor de omstandigheden waarin jongeren verantwoordelijk zijn voor wat er gebeurt. Om dit mogelijk te maken zijn in de pedagogische relatie vijf aspecten van belang. Ten eerste is dat gezag. Hiermee bedoelen we de door jongeren aanvaarde macht van de jongerenwerker over de jongeren. Ten tweede hebben jongerenwerkers een positieve benadering waarmee zij jongeren erkennen, waarderen en respecteren zoals zij zijn. Ten derde is het noodzakelijk dat jongerenwerkers aansluiten bij de beleving, ervaring, het leefritme en de leefwereld van de jongeren. Dialogiserend opvoeden is vervolgens belangrijk om jongeren via open gesprekken bewust te maken van hun kwaliteiten, hun gedrag in relatie tot hun omgeving en hun ambities voor hun toekomst. Jongerenwerkers bieden, tot slot, structuur om het proces van organiseren zodanig in te richten en aan te bieden dat het jongeren helpt om daarbinnen zelfstandig te brainstormen, keuzes te maken, taken te verdelen en te uitvoeren.

METHODISCHE UITGANGSPUNTEN

Het methodisch handelen van jongerenwerkers, ofwel datgene wat jongerenwerkers doen in contact met jongeren, wordt in het jongerenwerk omschreven in de vorm van methodische

YOUTH ORGANIZING ALS NIEUWE WERKWIJZE VAN HET JONGERENWERK

uitgangspunten. Dit zijn namelijk de uitgangspunten die ten grondslag liggen aan het methodisch handelen van de sociale professionals in contact met doelgroep. De reden om het handelen te vangen in uitgangspunten (in plaats van in interventies of in richtlijnen) is dat het jongerenwerk zeer dynamisch is: het verschilt per situatie wat nodig is en het verschilt per jongerenwerker *hoe* een bepaalde handeling vorm krijgt (Metz, 2016; Metz & Sonneveld, 2012). De methodiek Youth Organizing kenmerkt zich door een vijftal methodische stappen en zes methodische principes. De vijf methodische stappen verwijzen naar de volgordelijkheid van handelen. De methodische principes geven inhoudelijk invulling aan het contact dat jongerenwerkers hebben met jongeren. Onderstaande figuur (2) vat de methode samen:

Figuur 2: Methodiek Youth Organizing

Methodische stappen

De eerste methodische stap is het “Werven en screenen” van jongeren. Dit houdt in dat jongerenwerkers indien nodig op zoek gaan naar jongeren, contact leggen en hen motiveren om deel te nemen. Via een voorafgaande screening sturen zij eventueel op een evenwichtige verhouding van belangen, posities, rollen, leeftijden en/of capaciteiten binnen de groep (Delgado & Staples, 2008). Daarna volgen de stappen 2) Idee ontwikkelen; 3) Plan maken; 4) Plan uitvoeren en 5) Evalueren. Deze stappen zijn ogenschijnlijk vanzelfsprekend en lijken qua opbouw op projectmatig werken. Ze zijn van belang voor het aanleren van zelforganisatie. De stap “Idee ontwikkelen” nodigt jongeren uit om na te denken over wat zij belangrijk vinden en biedt jongeren de ervaring dat zij invloed kunnen hebben op hun omgeving. Tijdens de stap “Plan maken” leren jongeren om vooruit te denken en inzicht te krijgen in hoe zij zaken kunnen realiseren. Hoewel het belangrijk is voor een

succesvolle uitvoering is de ervaring dat jongeren het moeilijk vinden om een plan te maken. En als jongeren wel plannen maken, komen deze soms niet tot uitvoering omdat jongeren er opeens niet zijn of hun belangstelling hebben verloren. "Evalueren" is van belang om te leren van de ervaring. Aandachtspunt voor jongerenwerkers is dat zij bij de uitvoering van deze stappen zoveel als mogelijk de regie geven aan jongeren. Hierdoor sluiten de ideeën en plannen aan bij hun behoeften, krijgen zij het gevoel dat het hun eigen project is en zijn ze bereid om meer inzet te tonen.

Methodische principes

De methodische principes geven richting aan het opbouwen en onderhouden van contact met jongeren. Zij bestaan naast elkaar en worden afhankelijk van de groep, de situatie, de doelen, de persoonlijkheid van de jongerenwerker en de beschikbare middelen ingezet. Jongerenwerkers kiezen voor het methodisch principe dat nodig en passend is op een bepaald moment. In totaal zijn er zes methodische principes te onderscheiden. De eerste, "Betekenisrelatie" is ook wel bekend als het werken aan een vertrouwensband of de werkaliantie. "Peer-support" verwijst, ten tweede, naar het stimuleren van jongeren om juist elkaar te steunen. Het derde principe, "Interesse", verwijst naar het ontdekken, aanspreken en versterken van de eigen, intrinsieke motivatie van jongeren. Ervaring van jongerenwerkers tot nu toe is dat jongeren heel veel willen en kunnen doen, maar daar alleen toe bereid zijn wanneer zij iets werkelijk van belang vinden. Met het vierde principe, "Youth Leadership", spreken jongerenwerkers jongeren continu aan op hun verantwoordelijkheid voor het project. Het vijfde principe is "Leren door doen" en houdt in dat jongeren zich in YO-projecten vaardigheden eigen maken door al doende te leren. "Succes" verwijst ten slotte naar de noodzaak dat zelf organiseren tenminste plezier moet opleveren en nog liever succesvol is. Dit welslagen versterkt het zelfvertrouwen van jongeren en motiveert om verder te gaan. Voor jongerenwerkers betekent dit dat zij het proces van zelf organiseren zo moeten faciliteren dat jongeren het zelf kunnen doen en resultaat verzekerd is.

RESULTATEN

Draagt Youth Organizing nu bij aan het versterken van het zelforganiserend vermogen van jongeren in kwetsbare situaties? Aan jongeren is gevraagd welke taken zij zelf uitvoeren in YO-projecten, welke taken jongerenwerkers uitvoeren en wat zij leren binnen YO-projecten. Een vragenlijstonderzoek onder jongeren wijst uit dat jongeren in de YO-projecten actief zijn en verantwoordelijkheden hebben. Zij zijn vooral bezig zijn met bedenken van ideeën (68%), plannen schrijven (21%), spullen klaarzetten/ruimte inrichten (21%), begeleiden van deelnemers tijdens activiteiten (26%),

YOUTH ORGANIZING ALS NIEUWE WERKWIJZE VAN HET JONGERENWERK

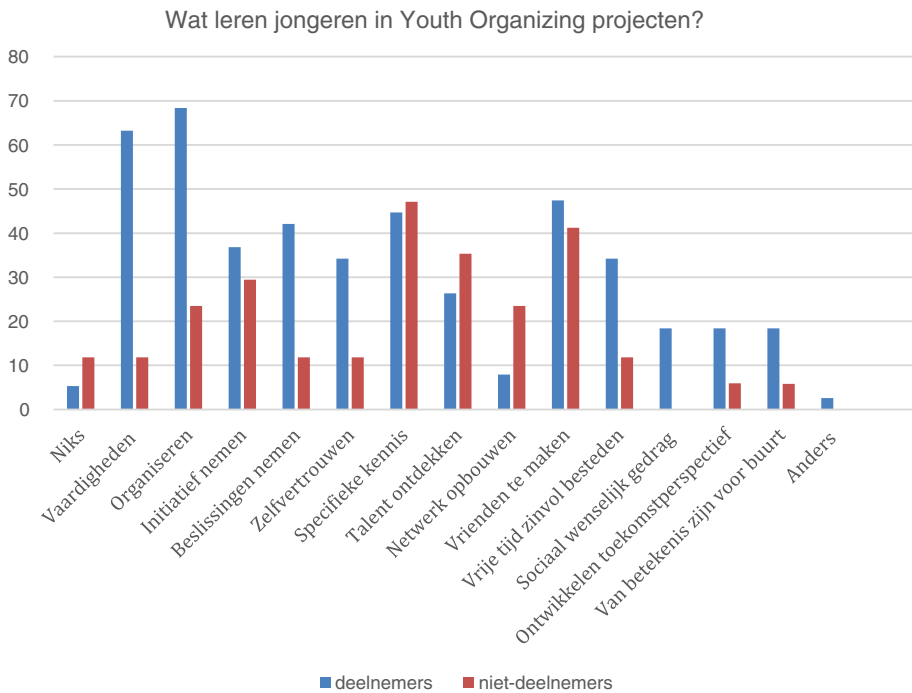
opruimen (40%) en evalueren (26%). In vergelijking met de controlegroep zijn deelnemers aan Youth Organizing in het jongerenwerk op meer onderdelen actief dan niet-deelnemers en hebben zij een grotere variatie in taken. Het vragenlijstonderzoek maakt ook inzichtelijk dat jongeren de taken niet zelfstandig uitvoeren, maar hierbij ondersteuning krijgen van jongerenwerkers. Zo leren zij bijvoorbeeld van de jongerenwerker om verantwoordelijk te zijn voor een geldpot.

Als we kijken naar wat deelname aan de projecten bijdraagt aan de ontwikkeling van jongeren, dan wijst dit onderzoek allereerst uit dat het de verantwoordelijkheid van jongeren voor het eigen leven en voor hun omgeving vergroot. Veel jongeren geven aan dat zij leren organiseren, initiatief nemen en beslissingen nemen. Ook geeft ruim een derde aan dat deelname hun zelfvertrouwen heeft versterkt. Bij de controlegroep liggen deze percentages, met uitzondering van initiatief nemen, aanzienlijk lager. De methodiek draagt in de tweede plaats bij aan de vorming van jongeren. Een grote groep jongeren geeft aan dat zij sociaal communicatieve vaardigheden leert zoals luisteren en samenwerken. Ook doen zij kennis op en ontdekken zij hun kwaliteiten. De controlegroep, geeft in veel mindere mate aan sociaal communicatieve vaardigheden te ontwikkelen. Opvallend is wel dat relatief gezien meer jongeren in deze groep specifieke kennis opdoen, hun krachten ontdekken en een netwerk opbouwen. Tot slot blijkt dat Youth Organizing het sociale netwerk van jongeren versterkt. Bijna de helft van de jongeren heeft door hun deelname vrienden gemaakt. Een vergelijking met de controlegroep wijst uit dat het maken van vrienden in andere settings vrijwel net zo goed lukt. Figuur 3 presenteert de resultaten van Youth Organizing voor jongeren.

CONCLUSIE

Het lukt jongerenwerkers om via Youth Organizing jongeren actief te laten participeren in het jongerenwerk. Jongeren zijn verantwoordelijk voor activiteiten en voeren een grote variëteit aan taken uit. Hiervoor is wel ondersteuning nodig van jongerenwerkers. Om het zelf organiserend vermogen van jongeren te versterken is het van belang dat jongerenwerkers een krachtig pedagogisch klimaat faciliteren en zoveel mogelijk de regie geven aan jongeren.

In de begeleiding vraagt dit om jongeren aan te spreken op hun interesses, hun kwaliteiten en hun verantwoordelijkheden. Daarnaast is het nodig dat jongeren door concrete ervaringen en door sociale interactie competenties kunnen ontwikkelen die nodig zijn om in de projecten zeggenschap te hebben en op een gelijkwaardige en inclusieve manier met anderen samen te werken. Het is de vraag of Youth Organizing voor alle jongeren een passende methodiek is. Ons

Figuur 3: Resultaten evaluatie Youth Organizing projecten

onderzoek maakt zichtbaar dat jongeren die een mbo-opleiding op niveau een of twee volgen niet als deelnemers participeren, evenals jongeren in de leeftijd van zestien tot achttien jaar. Het is onduidelijk of dit te maken heeft met de toegankelijkheid van het jongerenwerk of dat Youth Organizing voor jongeren met een laag opleidingsniveau te hoog gegrepen is. Doordat Youth Organizing vorm krijgt in kleine groepen en ondersteuning door jongerenwerkers nodig blijkt, is de inzet van deze methodiek vermoedelijk niet goedkoper dan andere vormen van jongerenwerk.

Het onderzoek naar Youth Organizing is uitgevoerd door het lectoraat Youth Spot aan de Hogeschool van Amsterdam in samenwerking met 24 minorstudenten en jongerenwerkers van de organisaties ClickF1, Combiwel, Dock, Idockz, IJsterk en Welsaen. De voorlopige uitkomsten

YOUTH ORGANIZING ALS NIEUWE WERKWIJZE VAN HET JONGERENWERK

zijn gebaseerd op een combinatie van documentanalyse observaties, 21 diepte-interviews met jongerenwerkers, 119 vragenlijsten (38 deelnemers en 81 niet-deelnemers uit dezelfde buurten, waarvan dertien jongeren actief zijn in een ander verband zoals sportclub, religieuze instelling of politiek), zes focusgroepen en literatuuronderzoek. Het volledige onderzoeksrapport wordt in de winter van 2016 verwacht.

NOTEN

1 Lectoraat Youth Spot wil wil bijdragen aan de professionalisering van het jongerenwerk en wordt mogelijk gemaakt door Dock, Combiwel, Streetcornerwork, Jongerenwerk Utrecht (JoU), Dynamo, Roc TOP, Roc van Amsterdam, Youth for Christ, Xtra welzijn, Participe, ContourDeTwern (Rnewt), De Schoor, Jeugd en Jongerenwerk Midden Holland en de Hogeschool van Amsterdam.

REFERENTIES

- Abdallah, S., Kooijmans, M., & Sonneveld, J. (2016). *Talentgericht werken met kwetsbare jongeren. Ontwikkelwerk, erkenningswerk, verbindingswerk*. Bussum: Coutinho.
- Alinsky, S. D. (1989). *Reveille for radicals*. New York: Vintage books edition Random House.
- Delgado, M., & Staples, L. (2008). *Youth led community organizing*. New York: Oxford University Press.
- Donkers, G. (2012). *Veranderen in meervoud. Een driedimensionale kijk op de sociale veranderingkunde*. Den Haag: Boom Lemma.
- Metz, J. W. (2011). *Welzijn in de 21ste eeuw. Van sociale vernieuwing naar welzijn nieuwe stijl*. Amsterdam: SWP.
- Metz, J. W. (2016). De ontwikkeling van een met onderzoek onderbouwde methodiek voor het meidenwerk. *Journal of Social Intervention*, 25(1), 47–70. <https://doi.org/10.18352/jsi.431>
- Metz, J. W., & Sonneveld, J. (2012). *De inloop als ingang. Onderzoeksrapport over de werking en de resultaten van de inloop als werkwijze in het grootstedelijk jongerenwerk*. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam / Lectoraat Youth Spot.
- Metz, J. W. (2013). *De waarde(n) van het jongerenwerk*. Amsterdam: HvA Publicaties.
- Spierts, M. (2014). *De stille krachten van de verzorgingsstaat. Geschiedenis en toekomst van sociaal-culturele professies*. Amsterdam: Van Gennep.